

KATEDRA VÁMBÉRY ÁRMIN FÖLDRAJZVERSENY

ROVATVEZETŐ: TÓTH TIBOR, 945 01 Komárno, Rákócziho 36/34, vambery.armin.foldrajzverseny@gmail.com

IV. forduló – MEGOLDÁSOK

1. Keresem a szót...

Alább tíz fogalommagyarázatot olvashattok. A feladatokat, hogy mindegyikhez megkeressétek és beírájátok a megfelelő kifejezést Vámbéryről, mint egyetemi tanárról szóló internetes forrásban! (10 pont)

1. A Kelet népeinek és kultúráinak tudományos vizsgálatával foglalkozó tudományág.
orientalisztika
2. A török nyelvek és népek történetét, nyelvét és kultúráját kutató tudomány.
turkológia
3. Olyan tudós, aki nyelvekkel, szövegekkel, kéziratokkal és irodalmi forrásokkal foglalkozik.
filológus
4. Olyan nyelvcsalád elnevezése, amelybe a magyar, a török és a finn nyelvet is próbálták sorolni.
urál-altái
5. A tudományág, amely az egyes népek életét, szokásait és kultúráját vizsgálja.
etnográfia
6. A Kelet iránti tudományos és kulturális érdeklődést kifejező gyűjtőfogalom.
orientalizmus
7. Vámbéry egyik legjelentősebb tudományos műve, amelyben a Közép-Ázsiában tett utazását írta le.
Közép-ázsiai utazás
8. Vámbéry által alapított tudományos tanszék a pesti egyetemen.
keleti nyelvek tanszéke
9. Vámbéry német nyelvű szótári munkája, amely segítette a nyelvi kapcsolatokat.
német-török zsebszótár
10. A magyar tudományos élet legmagasabb fóruma, amelynek Vámbéry is tagja lett.
Magyar Tudományos Akadémia

2. Térképészet

Készítsétek el Vámbéry Ármin utazásainak térképét! Az útvonalat mai, aktuális politikai térkép segítségével készítsétek el, hogy az összes – utazásai által érintett – mai országot, és azok fővárosait is be tudjátok jelölni! Az útvonalon jelöljétek meg a következő tíz fontos megállót is: Khíva (Hiva), Meshed (Mashhad), Erzerum, Buhara, Persepolis, Herat, Tebriz, Qarshi (Karsi), Isfahan, Szamarkand! A térkép készítése során ne feledkezzetek meg a térképészeti elemekről (a térkép címe, méretaránya, északi irányultság, jelmagyarázat és szerzőpont) és a külalokról sem! (20+5+5 = 30 pont)

A térképeket a csapatok egyéni módon oldották meg.

3. Mi, hol, mikor?

Az alábbi felsorolásban öt Vámbéry mű címét, kiadásának helyét és idejét találjátok – természetesen összekevre. A feladatokat az, hogy rakjátok köztük rendet és alkossatok megfelelő hármasokat – melyik művét, hol és mikor adta ki Vámbéry! (15 pont)

Deutsch-türkisches Taschenwörterbuch – 1858 – Konstantinápoly

Középázsiai utazás – 1865 – Pest (1. kiadás)

Vándorlásaim és élményeim Perzsiában – 1867 – Pest

Bokhara története – 1873 – London

Az iszlám a XIX. században – 1875 – Lipcse

4. Titkos hadművelet

Az alábbi meghatározások Vámbéry Ármin életének különböző állomásaihoz, munkahelyeihez és tudományos tevékenységeihez kapcsolódnak. Az egyes meghatározásokra adott válasz jelölt betűit összeolvasva egy kifejezést kaptok, mely valamilyen módon kötődik Vámbéry Ármin munkásságához. Válaszoljátok meg azt is, hogyan! (11 pont)

Példa: Város, ahol sírhelye található. /3 – Budapest = D (a jelölt betű)

1. A magyar–török nyelvi kapcsolatok elméletének neve. /1 – **Turanizmus**
2. Város, ahol tudományos és oktatói munkásságát folytatta, a keleti nyelvek tanszékét megalapította. /2 – **Budapest**
3. Város, ahol Vámbéry első házitanítói állását vállalta a Petrikovich családnál. /8 – **Zsámbokrét**
4. Város, ahol később a Schweiger családnál tanított. /5 – **Kecskemét**
5. Közép-ázsiai város, amely egy művének címében is szerepel. /2 – **Bokhara**
6. A tudományos társaság, amelyet 1872-ben alapított társaival. /9 – **Magyar Földrajzi Társaság**
7. Város, ahol 1858-ban megjelent a Deutsch-türkisches Taschenwörterbuch című műve. /2 – **Konstantinápoly**
8. A kecskeméti család neve, ahol Vámbéry házitanítóként dolgozott. /9 – **Rosenberg**
9. Tudományos intézmény nevének rövidebb változata, amelynek tagjává választották. /7 – **Akadémia**
10. Így nevezi gyakran műveiben a várost, amelyből keleti útjára indult, és ahol hosszabb ideig élt. /4 – **Sztambul**

Megfejtés: turkológia – Vámbéryt tekintjük a turkológia nevű tudományág megalapítójának.

5. Délvidék

Állapítsátok meg, hogy az alább látható képek melyik délvidéki látnivalót ábrázolják, valamint, hogy melyik településen találhatók! (10 pont)

		
A) Csáktornya vára – Csáktornya	B) Eszék vára – Eszék	
		
C) Fiume kikötője – Fiume/Rijeka	D) Plitvicei-tavak – Plitvice	E) Nehaj-vár – Zengg

6. Országjáró

Olvassátok el a következő, Vámbéry Ármin utazása során meglátogatott, mai ország területéről szóló jellemzést! A zárójelben lévő számozásokat és meghatározásokat behelyettesítve sikerül megszerezni az összes pontot, valamint megfejtethetitek azt is, melyik ország területén járunk. (13 pont)

Ez az ország (1. az ország neve – **Üzbegisztán**) Közép-Ázsia szívében terül el, messze minden tengertől. Földjein a sivatag és a hegyvidék, a termékeny folyóvölgyek és a száraz puszták sajátos egységet alkotnak. Az éghajlat zord kontinentális: a nyár perzselő forró, a tél keményen hideg, a csapadék kevés, ezért a víz minden cseppje különösen értékes.

Területének nagy részét kietlen, homokos síkság borítja, amelyet időnként kiszáradt folyómedrek szabdálnak. Középső vidékein hatalmas sivatag terül el (2. a sivatag neve – **Kizil-kum**), melyet a szél formál, és amelynek homokdűnéi messze a látóhatárig nyúlnak. Délen és keleten azonban a táj egészen más arcát mutatja: itt hegyek emelkednek (3. a hegység neve – **Tien-san**), s a lejtők között termékeny völgyekben régi oázisvárosok bújnak meg.

Két nagy folyó is meghatározza az ország életét (4. a két folyó neve – **Amu-darja, Szir-darja**) – ezek táplálják az öntözésre épülő mezőgazdaságot, és a történelem során a civilizáció központjait is e folyók mentén alakították ki. Az egyik nyugat felé kanyarogva a szomszéd országokon át egy kiszáradó tóba torkollik, amely valaha a világ egyik legnagyobb tava volt (5. a tó neve – **Aral-tó**).

Az ország területén egykor fontos karavánutak metszették egymást: itt haladt keresztül a híres útvonal, amely a keleti termékeket, selymet és fűszereket vitte nyugatra. (6. az útvonal neve – **Selyemút**) Ezen az

úton jöttek-menetek kereskedők, hittérítők és hódítók – s a városok, amelyek a karavánok pihenőhelyeként születtek, ma is őrzik a hajdani gazdagság emlékeit (7. három karavánváros neve – **Szamarkand, Buhara, Híva, Kokand**). A mecsetek kupolái, a minaretek és mozaikok díszítései ma is a hajdani virágkor tanúi.

A mai állam gazdasága a mezőgazdaságra – különösen az öntözéses növénytermesztésre – épül (8. a legjelentősebb termesztett növény neve – **gyapot**), de egyre fontosabb szerepet kap az energiahordozók és az ásványkincsek kitermelése is (9. a két legjelentősebb ásnánykincs neve – **földgáz, arany, urán**). Városai közül több is a régió kulturális és oktatási központjává vált, ahol a múlt öröksége és a modern fejlődés egyszerre van jelen (10. Üzbegisztán egyetemi városának neve – **Taskent**).

Ez az ország tehát egyszerre ősi és fiatal, száraz és mégis éltető, elszigetelt és mégis történelmi kereszteződés – valódi kapocs a sivatag és a hegyek, Kelet és Nyugat között.